

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"การศึกษา" นับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนไปถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ด้วย เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ส่วนที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการศึกษา ดังนั้นการพัฒนาประเทศต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาคนโดยต้องคำนึงถึงการศึกษาเป็นสำคัญรัฐบาลของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างยิ่ง ดังเห็นได้จากการกำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ในมาตรา 10 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแล หรือ ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น และในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ในมาตรา 22 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 23 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ตลอดจนถึงเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมาตรา 24 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนรู้โดยประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2553)

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้ตระหนักถึงความสำคัญและสิทธิของคนพิการในการรับบริการทางการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ในมาตรา 5 ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น รวมทั้งได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหาร และจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษาสำหรับคนพิการในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) ขึ้น โดยมีนโยบาย 4 ประการ คือ 1) คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยเพิ่มโอกาสให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษา 2) คนพิการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละประเภทความพิการในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา โดยพัฒนาหลักสูตรกระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้เหมาะสมสำหรับคนพิการ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยส่งเสริมให้ทุกองค์กรและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างต่อเนื่อง 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยพัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

การจัดการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน มีอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยผู้มีความพิการให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการ ซึ่งในที่นี่หมายถึงความพิการ 4 ประเภท คือ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยิน ความพิการทางร่างกาย และความพิการทางสติปัญญา ให้ดำรงชีวิตด้วยตนเองอยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ตามศักยภาพ และเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต อันจะเป็นการเสริมรากฐานสังคมไทยให้เป็นสังคมที่แข็งแกร่ง มีความเป็นประชาธิปไตย มีความสมานฉันท์ เอื้ออาทรเพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1) โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการทางสติปัญญาจำเป็นต้องเน้นให้มีทักษะทางด้านอาชีพ ให้มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานตามจุดเน้นของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2553)

จากแนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่ ที่เป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และ 3) ทักษะชีวิตและการทำงาน (ไสว พิทขาว, 2561: ออนไลน์) ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นในยุคปัจจุบัน การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการผสมผสานทักษะที่จำเป็นเหล่านี้เข้าด้วยกันจะก่อให้เกิดผู้เรียนที่มีความพร้อมที่จะรับมือการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันได้ ประกอบกับแนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของ

กระทรวงศึกษาธิการ, (2554: 6) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ เป้าหมายต้องชี้ชัดและสอนให้คนในพื้นที่มีงานทำภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ดังนั้น แต่ละสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรด้านงานอาชีพที่มีความแตกต่าง หลากหลาย สอดคล้องตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่และตามความสนใจของผู้เรียน การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อวิถีการใช้ชีวิต และการมีงานทำถือเป็นโจทย์สำคัญของการจัดการศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่รัฐบาลให้ความสำคัญ โดยเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาให้นักเรียนมีความพร้อมทางทักษะอาชีพ ทั้งด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาสอดคล้องกับพื้นที่จังหวัด การส่งเสริมให้เยาวชนได้เตรียมพร้อมด้านอาชีพ เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงไม่ใช่ “เรียนเพื่อรู้วิชา” แต่เป็นการเรียนเพื่อ “การมีอาชีพ” และเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน (ธันว์ธิดา วงศ์ประสงค์, 2558: 1) การฟื้นฟูสมรรถภาพในบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา โดยการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation) เมื่ออายุ 15 - 18 ปี เป็นสิ่งที่จำเป็นมากต่อการประกอบอาชีพในวัยผู้ใหญ่ ควรช่วยเหลือให้ได้มีอาชีพที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลปัญญาอ่อนสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living) ในสังคมได้อย่างคนปกติ (Normalization) (นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช และคณะ, 2557: ออนไลน์) การจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติอันดีผ่านการศึกษา การฝึกอบรมและการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจในการศึกษาต่อและการทำงานต่อไปได้ในอนาคต ทั้งนี้หากผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ความล้มเหลว หรือข้อผิดพลาดที่พบซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมที่ตามมาคือ 1) ปัญหาของการให้คุณค่าของงาน (Work Values) 2) ปัญหาจริยธรรมในการทำงาน (Work Ethic) หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional Ethic) และ 3) นิสัยการทำงาน (Work Habits) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 4 - 5)

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อการประกอบอาชีพ ตามหลักสูตรสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต้องทำให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงของความรู้จากโรงเรียนกับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ และมีความหมายช่วยให้นักเรียนมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่จำเป็นในอนาคต เพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ ซึ่งสถานศึกษาและครูต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้มี 1) การสร้างแรงจูงใจ ความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกอบอาชีพ (Career Motivation) 2) การสร้างความเข้าใจในอาชีพ (Career Orientation) 3) การสำรวจโลกแห่งอาชีพในยุคปัจจุบัน และศักยภาพ และความสนใจของตนเอง (Career Exploration) และ 4) การเตรียมสู่เส้นทางการประกอบอาชีพ (Career Preparation) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 6) เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน มีลักษณะการเรียนรู้และข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น การพิจารณาทักษะในการสอนจึงมีความสำคัญสำหรับครูในการเตรียมแผนการพัฒนานักเรียน โดยทักษะที่จำเป็นต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ทักษะการเตรียมงานอาชีพ จุดมุ่งหมายการเตรียมฝึกงานอาชีพมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ช่วยเหลือตนเองได้ ปรับตัวอยู่ร่วมในสังคมและชุมชนได้อย่างมากที่สุดตามวัย มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เพื่อการทำงาน ทำงานได้อย่างอิสระ ประยุกต์สิ่งที่เรียนไปสู่สิ่งที่เป็นจริงในชีวิต และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น Ysseldyke and Algozzine (1995) อ้างถึงใน (วรรณิ์ เจตจำนงนุช และสมศรี ตรีทิเพนทร์, 2554: 205) ฉะนั้น การจัด

การศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมในการประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและสามารถประกอบอาชีพดูแลตนเองได้ สอดคล้องกับ (สุจินต์ สว่างศรี, 2552: 96) กล่าวว่าการสอนทักษะงานพื้นฐานอาชีพแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิตอย่างอิสระ (Independent Living) การฝึกทักษะการงานพื้นฐานอาชีพจะช่วยปลูกฝังนิสัยที่ดีให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ตลอดจนแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ในการทำงานบ้าน

โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่ มีนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียน โดยมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอาชีพ จัดให้มีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองการฝึกทักษะอาชีพทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน คือ การพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียน ซึ่งเป็นการสนองนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มทักษะอาชีพ ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อจบการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญที่สุด ปัจจัยป้อนที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2560 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มทักษะอาชีพ เป็นหลักสูตรที่กำหนดจุดหมายพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การทำงานอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการทำงาน ประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ อยู่กับครอบครัว สังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน (โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ, 2560: 3) ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะอาชีพของโรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ ได้มีการจัดการเรียนการสอนงานผ้าหม้อห้อม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดแพร่ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่ และมีงานอาชีพเพิ่มเติมงานตัดเย็บ จากการจัดการเรียนการสอนนักเรียนสามารถปฏิบัติการย้อมผ้าหม้อห้อมได้ แต่กระบวนการในการผลิตชิ้นงานโดยการตัดเย็บชิ้นงานเพื่อการนำไปย้อมนั้น นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ ส่งผลให้กระบวนการทำงานอาชีพไม่ครบวงจร นักเรียนไม่สามารถเย็บผ้าเพื่อการย้อมห้อมได้ อีกทั้งการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อมุ่งสู่การสร้างอาชีพของนักเรียนนั้นยังขาดรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการพัฒนาทักษะการตัดเย็บ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการตัดเย็บต่ำ (โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ, 2560: 33)

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนครูสอนด้วยวิธีการบอกเล่า อธิบาย และสาธิตแบบรวบยอด ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียน การสอนของครูทำให้นักเรียนขาดทักษะการจัดการ ขาดทักษะในกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ขาดการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของตนเอง ขาดความเข้าใจการปฏิบัติงานขั้นตอนย่อย ๆ จึงทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบผลสำเร็จ ขาดการเชื่อมโยงขั้นตอนย่อย ๆ เป็นทักษะการปฏิบัติงานที่สมบูรณ์ได้ ครูจึงต้องหาเทคนิครูปแบบการเรียนการสอนที่จะเพิ่มความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และสามารถเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติงานเป็นทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ ดังที่ (บุญรอด ชาตยานนท์, 2558: 207) กล่าวว่า ในการฝึกสอนทักษะงานพื้นฐานอาชีพนั้นควรเน้นในกิจกรรมการปฏิบัติในการทำงานจริง ซึ่งจะเป็นการช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการทำงานได้เร็วขึ้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสามารถเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และ (นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์, 2535 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2560: 296) กล่าวว่าการเรียนการสอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่จะเน้นทักษะปฏิบัติ โดยอาศัยแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติที่ดีนั้น ผู้สอนควรเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนทำ โดยแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ และลำดับงานจากง่ายไปสู่ยาก แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานย่อย ๆ ให้มีความรู้เข้าใจงานที่จะทำ เรียนรู้ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน ฝึกทำงานด้วยตัวเองในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง ทำหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งชำนาญ สามารถทำได้เป็นอัตโนมัติ การสอนทักษะการตัดเย็บเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน ส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนเป็นอย่างมาก การทราบถึงปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีต่อการหาแนวทางส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะและปฏิบัติการตัดเย็บได้ จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะปฏิบัติ พบว่าการเรียนการสอนที่ใช้ชุดฝึกปฏิบัติสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอาชีพ และสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้นอีกด้วย ดังเช่น งานวิจัยของ ศรีไพร นันทะสุนย์, (2556: 116 - 118) พบว่า ชุดฝึกทักษะการประดิษฐ์บายศรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการประดิษฐ์บายศรีได้ งานวิจัยของ พรรณา เจือจารย์, (2560: 38) พบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การใช้เครื่องมือโปรแกรม Microsoft word 2016 นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และงานวิจัยของ เอกรัฐ อินทร์ทิพย์, (2560: บทคัดย่อ) พบว่า ชุดฝึกทักษะงานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ ทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ ในการนำทักษะปฏิบัติมาประยุกต์พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ ประกอบการใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนเฉพาะที่ผู้วิจัยได้ออกแบบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการเรียนการสอนทักษะงานอาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานการตัดเย็บ อีกทั้งเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมการปฏิบัติงานในการตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ นักเรียนจะได้รับการฝึกให้มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ มีการทำงานเป็นขั้นตอน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างกว้างขวาง เป็นการเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบปฏิบัติการที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติทักษะการตัดเย็บอย่างมีความหมาย ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่ารูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ ประกอบการใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บจะช่วยเพิ่มคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู และยกระดับทักษะในการปฏิบัติงานการตัดเย็บของนักเรียนให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะอย่างถาวรและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพิ่มทักษะในการทำงาน และนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงดูตนเองได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่

2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ ในการพัฒนาทักษะการตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่

สมมติฐานของการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ เพื่อพัฒนาทักษะการตัดเย็บ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการตัดเย็บ และมีทักษะการปฏิบัติงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรายวิชาทักษะอาชีพงานตัดเย็บ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่ จำนวน 5 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ และชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติการตัดเย็บ คุณภาพชิ้นงานจากการตัดเย็บ พฤติกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ จังหวัดแพร่

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัย โดยพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และทดลองใช้กับกลุ่มทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ จำนวน 5 คน ใช้เวลาในการดำเนินการทดลอง 84 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ จำนวน 5 คน ที่เรียนทักษะอาชีพงานตัดเย็บ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา การเรียนรู้และการปรับตัวในการฝึกทักษะอาชีพ มีระดับสติปัญญาระหว่าง 61 – 67 อยู่ในเกณฑ์บกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยสามารถเรียนรู้ได้

2. รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ หมายถึง แบบแผนของการสอนงานตัดเย็บที่ยึดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เป็นแบบแผนของการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่

3. ทักษะการตัดเย็บ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในการตัดเย็บที่ส่งผลถึงความสามารถในการปฏิบัติการตัดเย็บโดยใช้จักรเย็บผ้าไฟฟ้า ทักษะการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการตัดเย็บด้วยความชำนาญจนเกิดขึ้นงานเป็นที่ปรากฏ

4. การพัฒนาทักษะการตัดเย็บ หมายถึง ผลจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บโดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติงานตัดเย็บได้อย่างชำนาญ และมีชิ้นงานปรากฏอย่างชัดเจน ตลอดจนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน จากการประเมินการปฏิบัติกิจกรรม ประเมินชิ้นงาน และพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละกิจกรรม

5. ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ หมายถึง ชุดฝึกปฏิบัติทักษะในการตัดเย็บเป็นสื่อการสอนที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตามระบบอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นทักษะการปฏิบัติการตัดเย็บด้วยจักรเย็บผ้าไฟฟ้า การใช้จักรเย็บผ้า การใช้ บำรุงรักษา จัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ การตัดเย็บพื้นฐาน และการสร้างชิ้นงานที่ออกแบบอย่างเป็นขั้นตอนจนสำเร็จรูป สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย เนื้อหา จำนวน 3 หน่วย การเรียนรู้ 13 กิจกรรม

6. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ หมายถึง คุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บที่ใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะปฏิบัติตามจุดประสงค์ ถึงระดับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในระดับเกณฑ์ประสิทธิภาพ คือ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของการทำแบบทดสอบและคะแนนจากการประเมินทักษะปฏิบัติทำกิจกรรมการตัดเย็บทุกกิจกรรม

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของการทำแบบทดสอบและคะแนนจากการประเมินทักษะปฏิบัติหลังการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนแพร์ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ ที่สามารถบริหารจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ
2. ได้รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ และชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทักษะในการตัดเย็บสูงขึ้น จากการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้หาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนรายวิชาทักษะอาชีพงานผ้า ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากจำนวนประชากรในระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยไม่เพียงพอต่อการทดลองหาประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติและการสร้างชุดฝึกทักษะ นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติทักษะการตัดเย็บ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ สรุปลภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

